

Manel RIERA-EURES; Margarida SANJAUME
Diccionari d'onomatopeies i altres interjeccions.
Amb equivalències en anglès, espanyol i francès.
 Barcelona: Eumo, 2010, («Llengua i Text»; 13), 281 p

Escoltant la documentada i amena dissertació de l'enigmista Màrius Serra que serví de presentació del *Diccionari d'onomatopeies i altres interjeccions* de Manel Riera-Eures i Margarida Sanjaume, del 15 de setembre de 2010, dins la 28a Setmana del Llibre en Català, em vaig plantejar si aquest també era un diccionari terminològic, i vaig arribar a la conclusió que, malgrat les aparences inicials, també hi ha d'haver relació entre les onomatopeies i la terminologia. L'aparent informalitat o col·loquialitat de les onomatopeies sembla renyida amb l'evident formalitat dels llenguatges d'especialitat; tanmateix, sabem del cert que les interjeccions en general poden ésser terminològiques: *alerta*, *amén*, *avant*, *bingo*, *ferms*, *gol*... (M. Teresa Cabré i el TERMCAT també consideren aquesta categoria lèxica). Recordem també les onomatopeies com el famós *uau!* (originalment en anglès, *wow!*) que anotà al marge d'un llistat d'ordinador l'investigador de la Universitat d'Ohio (EUA) Jerry R. Ehman el 15 d'agost de 1977, quan s'adonà d'un possible missatge extraterrestre rebut pel radiotelescopi d'aquesta Universitat; o l'encara més famós *eureka!* d'Arquímedes, o el *clic* que fem amb el ratolí de l'ordinador.

De fet, el recent *Diccionari general de l'esport* (Barcelona, 2010) recull moltes interjeccions: *5, 4, 3, 2, 1, ja!* (curiosa interjecció múltiple), *a dues!*, *alto el foc!*, *boxegeu!*, *comenceu!*, *easy!* (aquesta, i d'altres, directament en anglès), *en guàrdia!*, *escac al rei!*, *falta!*, *final!*, *ja!*, *joc!*, *jogai!*, *mata!*, *pareu!* i *salvat!*, entre d'altres.

És evident, doncs, que hi ha onomatopeies dignes de figurar en un diccionari especialitzat, com ara *uuu* (òliba), *trecatrec* (tren), *trip-trap* (cor), *tut* (telèfon), *txin-txin* (brindis). Si més no, és indiscutible que algunes han donat lloc a mots que poden esdevenir termes –*cruïxir* (v.), *piu-piu* (m.), *xiuxiuejar* (v.)– o participar en la creació terminològica (*dring* > *dringuejar*, *flaix* > *flaix* –aparell–, *rauc* > *raucar*), qüestió en què encara no s'ha aprofundit prou.

Aquest diccionari, amb un contingut excel·lent en qualitat i en quantitat, aplega 1.046 interjeccions, amb el significat o l'explicació de l'ús, un o més exemples d'ús i, de vegades, alguna nota aclaridora sobre la pronunciació o el gest que acompanya l'onomatopeia.

Els autors, amb dècades d'experiència en la correcció i l'assessorament lingüístics al Parlament de Catalunya i a Televisió de Catalunya, han partit d'un antecedent propi, que els serví d'embrió per a l'obra actual: es tracta del *Diccionari d'onomatopeies i mots de creació expressiva*, publicat l'any 2002 per Edicions 62. És clar que no presentava equivalències en altres llengües; en canvi, oferia la riquesa de citar uns quants fragments d'obra d'on havien estat extretes.

Quant a la macroestructura del diccionari, hi ha entrades que són polisèmiques i d'altres tenen variants gràfiques, que són consignades sistemàticament. En la microestructura, no s'hi indiquen categories lèxiques ni marques gramaticals, perquè se sobreentén que totes les formes recollides són interjeccions; segons els autors, sí que s'indiquen específicament les onomatopeies a l'inici de la definició, amb el descriptor, per bé que no es diferencien els clics lingüístics, com ara *nye*. A més, han procurat adaptar l'onomatopeia a l'ortografia catalana, però s'han mantingut alguns casos de doble grafia, potser innecessàriament (*esnif / snif*, *flaix / flash*).

Val a dir que els autors han hagut de superar prou dificultats, atesa la tipologia de l'obra, ja que han abordat un camp ben poc treballat i gens sistematitzat fins ara, el de les interjeccions representatives, altrament dites *onomatopeies*. Aquesta sistematització els ha dut a classificar doblement les interjeccions: d'una banda, segons el procés de formació, en pròpies (com ara *ah*, *xit*, *mmm*) o impròpies (com ara *tant se val*, *sisplau*, *òndia*); de l'altra, segons la funció comunicativa, en expressives (*ah*, *ai*), conatives (*ei*, *xit*), fàtiques (*hola*, *eh*), metalingüístiques (*ah*, *mmm*) o representatives (*barrabum*, *tic-tac*).

També han hagut de regularitzar la forma de l'entrada, aspecte en què encara no hi ha un consens absolut; tanmateix, han confegit uns criteris que són, ensems, pràctics i flexibles: d'una banda, redueixen al mínim les varietats formals recollides com a lemes –decisió imprescindible en tota obra lexicogràfica amb pretensions fixadores o reguladores–, i, de l'altra, els exemples permeten veure que la regularització de la grafia de cada onomatopeia no és obstacle per a l'ús de variants formals i de lletres duplicades o triplicades en la realització textual: *enguè* es pot realitzar mitjançant *enguèèèèè*; *tut* mitjançant *tuut*, *tuut*, *tuut*, i, encara, *elis* mitjançant un enunciat fraseològic del tipus *elis*, *elis*, *putxinel·lis*.

A més, ha calgut regularitzar la grafia de les interjeccions pel que fa a les lletres del lema: *a*) si es tracta només d'una vocal o d'una consonant, es poden repetir tres vegades com a màxim (*iii*); *b*) si són dues vocals diferents, generalment no es repeteixen (*oi*); *c*) si són dues consonants diferents, es pot repetir una vegada la segona (*bff*); *d*) si són tres consonants diferents, es repeteix la segona si és una erra (*prrt*); *e*) si són una vocal i una consonant, o a l'inrevés, no es repeteix cap de les lletres (*ah*, *mu*); *f*) si es tracta de dues consonants i una vocal, en qualsevol ordre, només es repeteix la segona lletra si és una erra vibrant o múltiple (*brru*). Així mateix, els mots duplicats s'ajunten amb un guionet (*xup-xup*), mentre que els triplicats se separen amb comes (*bla*, *bla*, *bla*).

Aquesta obra es complementa amb quatre índexs: un de temàtic, que conté poc més de set-cents conceptes, subratlla les relacions semàntiques que hi ha entre les

interjeccions, a les quals remet per la forma (les principals, en negreta; p. ex., «**miolar** garramau / [...] / marramau / **marrameu** / marranyau / [...] / mau³ / **mèu** / miau / miu³ / nyau»), i tres d'equivalències cap al català, amb remissió al número de la forma catalana.

Josep M. Mestres
Institut d'Estudis Catalans